

DØDSDOMMEN OVER RAGNAR SKANCKE.

+++++

103490

13.

RETTELSE FRA NR. 12.

av mai 1940 til garnisonerende off.

1940.

I forbindelse med deres tiltrødning om avgivelse av æresord - er ekspedisjonssjef Helgerud, sorenskriver Harbeck og regjeringsadvokat Voss omtalt som "gode" nordmenn. Det er selvsagt trykkfeil for :Gode nordmenn, uten forbeholl... I forbindelse med adv. Øvergaards skr. til Eidsivating 26.4.1948 ang. Skanckes gjenopptagelsesbegjæring - henviser han til at UK i bil.bd.III,s.11 fastslår at det til tross for prokl. av 7. juni - ("likevel") "utvilsomt var mange som mente at kampen nå faktisk var slutt, og at Norge ialfall stod utenfor", dvs. ikke lenger deltok i krigen."

Øvergaard fortsetter, og her hadde en viktig linje falt ut: " Denne uttalelse burde ha foreligget før "landssvikoppgjøret", fordi domstolene stort sett har vendt det døde øre til, når en tiltalt har gjort gjellende denne oppfatning, som måtte ha ledet til frifinnelse, hvis der ikke kunne påvises s p e s i e l l grunn til å gjøre det u-antagelig at d e n n e tiltalte hadde hatt en slik oppfatning som UK. har fastslått at m a n g e hadde.".... Artikkelenes siste linjer i nr. 12. skal lyde: " Jeg (Øvergaard) henviser herom til nåværende oberst (?), da major og stabssjef Erik Quams skrivelse til professor Schnitler av 1942, hvor det bl.a. heter: "Det syntes klart for oss at regjeringen og K.G. anså kampen for slutt, og at de ikke lenger hadde bruk for sine offiserer." Jeg fortsetter sitatet: "og at disse for resten av krigen kunne anse sig som privatpersoner. Det var således ikke lenger noe som ~~hi~~ hindret dem fra å gi æresord på ikke på noen vis å delta mer i krigen mot Tyskland og reise hjem som privatpersoner og ta sig av sine familier og sine private affærer."

Hverken Eidsivating eller Høyesterett vilde inn på denne meget viktige skrivelse fra oberst Quam, som klart viser at den i Sverige en tid internerte 1. divisjon mente at krigen mellom Norge og Tyskland var slutt. Skrivelsen er datert 5.april 1942 og ~~er~~ er henlagt for den evige hvile i Den krigshistoriske avdeling i Forsvarsstaben. Den kan ikke forlikes med legenden om den fortsatte krig. ~~Eller skank edømmenes konstruksjon av en bevissthet hos har om "den pågående krig~~

~~444+~~
mellom Norge og Tyskland".

++++

Den norske "krig"-føring fra London etter kapitulasjonen.

Blandt den mengde av nye opplysninger som adv. Øvergaard fremla for Eidsivating - forgjeves - den 26.4.1948 er følgende megetsigende skr. av 4.april.s.å. fra dav. generalmajor Wilhelm von Tangen HANSTEEN. Det ~~må kunne sies at det~~ som herr Hansteen har å berette om norsk krigføring fra London er ~~av den art~~ *så at* den norske eksilregjering må sies å ha respektert overkommandoens kapitulasjonsavtale med tyskerne; §1: "De Samtlige norske stridskrefter - Die gesamten norwegischen Streitkräfte - legger våpene ned og forplikter seg ikke å gripe til våpen igjen mot Det tyske rike eller dets forbundne så lenge den pågående krig varer."

General Hansteen skriver: "Spørsmålet om påbegynnelsen av aktiv krigføring fra England av under norsk operativ ledelse kan besvares med følgende: Fra våren 1942 ble det oppnådd at de hemmelige operasjoner på Norge for sabotasje, etterretningstjeneste og for opbygningen av motstandsbevegelsene i Norge (uth.her) skjedde under f e l l e s norsk-britisk ledelse hvorav det norske element var et

W. H.

17. февраля
1946

Den lå også på bordet til Skanckes dommere...

Willkommen

og bare om-
fattet land-
skudskefti-

Generalmajor Birger Ljungberg: " Ingen ble beordret til å være med (til England), da det manglet transportmuligheter og båtene var helt fulle...Etter spørsmål fra forsvareren (Øvergaard) uttaler v. at under forsvarssjefen, general Ruge, hørte alle forsvarets grener, både luftforsvaret, sjøforsvaret og Hæren...V. ble frabeordret som sjef for Fd. den 20/3 - 1942. I den tid v. var forsvarsminister etter avreisen til England kan v. ikke huske

at det ble foretatt selvstendige norske krigsoperasjoner under norsk ledelse. I de enkeltstående RAIDS som ble foretatt i denne tid deltok norske krigsmannskaper, men ledelsen var engelsk. Deltagelsen av norske i krigsoperasjoner var i den første tid helt frivillig, men etter hvert, kanskje fra høsten 1941, ble det ordnet med tvungen utskrivning av mennskaper både i England og i Amerika, med vedk. lands samtykke. Det norske flyvåpen var på dette tidspunkt ikke bygget opp, men utdanningen av flyvere var i gang i sving. Den norske handelsflåte ble bevestret fra første øyeblikk, og alt fra den første del av krigen deltok norske krigsfartøyer og kanskje enkelte fly i krigsoperasjoner mot Tyskland. V. kan ikke på stående fot nevne bestemte operasjoner ell. anledninger. På spørsmål fra forsvareren tilføyer han at han ikke kan huske at det militære forhold mellom Norge og England i løpet av 1941 undergikk noen prinsipiell endring, såle des heller ikke at det den 28/5 s.å. ble sluttet en militæravtale mellom de to land."

"VITNET KAN IKKE HUSKE Å HA SETT AVTALEN AV 10.6.1940 (KAPITULASJONSAVTALEN) FØR I DAG OG HAR IKKE HØRT NOE OM AT DENNE AVTALE SKULLE VÆRE MEDDELT TIL LONDON."

Generalløytnant Otto RUGE: "Regjeringen var en del plaget av Grunnlovens bestemmelse om at Kongen ikke kan forlate landet utover en viss tid, uten å være i felten. I den anledning skulle han såvidt mulig ha vepnede styrker med sig. Det som da lettest kunne følge ham var den del av sjøforsvaret som var for hånden og det flypersonnell som kunne skaffes til veie. Regjeringen ønsket desuten at det skulle sendes med en bataljon av Hæren, men v. forklarte at dette var umulig, hvis det skulle la sig gjøre å dekke de allierte styrkers innlastning."

Professor Halvdan K O H T: "Når det i regjeringens innstilling står bl.a. står: "Under disse forhold (dvs. ophøret av militær hjelp fra de allierte makter) og fordi det har vist sig umulig å skaffe Hæren den nødvendige ammunisjon og annet krigsmateriell, vil det være håpløst for Norge å fortsette krigen", så tok dette utelukkende sikte på militære krigshandlinger i Norge."

V. var utenriksminister til 20.11.1940. mens han var utenriksm. ble det ikke sluttet noen allianseavtale eller militæravt. med noen av vestmaktene. Vitnet tror ikke at den militæravtale som han vet kom istand senere, ble kunngjort, og han kan ikke huske å ha sett den...."

"V. KAN ALDRI HUSKE Å HA SETT KAPITULASJONSAVTALEN AV 10.6.1940."

Stortingsmann Johan NYGAARDSVOLD:

"KAPITULASJONSAVTALEN AV 10/6-1940 HAR V. ALDRI SETT. Opplest og vedtatt. Samtlige vitner ble dimittert uten edfestelse."

+++++

Det er visstnok ikke riktig når Ljungberg opplyser at ingen ble beordret å følge regjeringen, for d i det manglet skipsrum. Den britiske ministeren Sir Cecil DORMER ville - etter hva det er opplyst - at regj. skulle ta med tropper, men den ville ikke. Et hurtigruteskip som kunne ha gått til England, gikk derimot til Trondheim fullastet med dimitterte norske soldater og offiserer, lenge før tyskerne kom til Tromsø. Det settes et stort spørsmålstegn ved Ruges opplysning om at troppene var nødvendig for å dekke evakueringen....

ALLE TRE STATSRAÐER HADDE SETT AVTALEN.

Dette fremgår uimotsigelig av et brev fra Utenriksdepartementet til advokat Øvergaard av 21. februar 1948. NATIONEN var visstnok den eneste Oslo-avis som våget å gjøre oppmerksom på dette kjedelige faktum, som bladet mente trengte en forklaring... Det het bl.a. i UD's skr.: "Legasjonens brev med de nevnte bilag (Bl.A. kapitulasjonsavtalen) ble mottatt av Utenriksdepartementet i London 7. august 1940 og journalisert samme dag (j.nr.1147/40.) Legasjonens brev bærer påtegning (ved signatur) om at det er sett av følgende personer: Statsmin. Johan Nygaardsvold (J.N.), forsvarsmi.

*Vi (som) først hørte, ble det
Næringsmiddel i Rikshuset
et muntlig uttrykk av den
allerede vedtatte avtalen
den 10.6.1940*

(Forts.fra foreg.nr.)

Når dødsdommen over Skancke så kort tid etter eksekusjonen selv av en amatør kan taes under kritisk behandling i dette pionerarbeid, som til sine øvrige mangler føyer en beklagelig mangel på systematikk, så skylles det ikke bare forfatterens sorg over Skanckes ufortjente og tragiske skjebne. Hans følelser ved å skulle utslettes for krigsforrederi for sin innsats på den ~~kult~~ kulturelle sektor under okkupantens herredømme over Norge - må ha vært ubeskrivelig bitre.

rettergangen i
fire Eidsivating

Det er etter min opfatning særlig på ~~tre~~ punkter at Skanckedommen, avslagene på gjenoptagelsesbegjæringene og regjeringens missbruk av sin selstendige benådningsmyndighet egger til offentlig gjennomgåelse og skarp opposisjon - i første omgang av undertegnede, som desverre ikke er uhildet i denne sak. Men forsøker å gjøre mitt beste.

1) Skanckes forsvar i lagmannsretten var lettferdig. På innstendig råd av sine daværende forsvarer førte han ikke forsvarer-vitner skriver han. Jeg ber husket hans og Advokat, dr. jur. J. Øvergaards bemerkninger om rettergangen... Den mangelfulle tiltalebes-

2) Dommen antas ~~gale~~ ~~for~~ fordi de opkonstruerer hos den domfældte ett forsett og en bevissthet om Norge som deltager i en pågående krig. Han hevdet tvertimot i Eidsivating og i gjenoptagelsesbegjæringene sin subjektive, sterke opfatning at Norge ikke lenger var krigsdeltaker i straffelovens mening, da han 25. september mottok opnevneelse som kommissarisk statsråd. Rettene ~~drøft~~ satte hans og Øvergaards dokumenterte historiske materiale som sansynliggjør opphør av den straffebeleggende, faktiske krigsdeltakelse, uten den ringeste drøftelse...

~~Straffeloven § 86 rammer rettsstridig bistand til fienden under krigsoperasjoner...~~

Øvergaard : Forsto ikke Skancke at Norge deltok i krig etter 10. juni 1940, er han i et hvert fall straffri for forbrytelse mot § 86, se forskriften om situasjonsvillfarelse i strl. § 42...

3) Straffelovens § 86 rammer rettsstridig bistand til fienden under krigsoperasjoner, ikke slike handlinger i den Kirkedepartementets sektor som Skancke er dømt for.

4) Ihabilitetsspørsmålet.

Ad 1 og 2.

~~Disse punkter antas tilstrækkelig behandlet.~~

Under "mangler ved tiltalebeslutningen" viser Øvergaard at denne for en rekke punkters vedkommende krenker straffeprosess-l. § 286, annet ledd, som bestemmer: "Den (tiltalen) skal i kort-het, men såvidt mulig med nøyaktig angivelse av tid og sted, gjenstand og lignende, - fremstille den HANDLING, for hvilken tiltale reises, med fremhevelse av de DE I LOVEN BESKREVNE KJENNEMERKER og under henvisning til den eller de straffebestemmelser, som antas å kunne komme til anvendelse."

Så regner Øvergaard opp en rekke punkter i tiltalen ~~her (og altså også i dommen)~~ hvor sammenhengen med krigsfoorederi-

paragrafen helt mangler. Da dette fører oss inn i Skanckedommens invaliditet - en av dem - at Skancke er dømt etter 86 for forhold som ikke rammes av paragr. kunne heller ikke vedkommende forhold i tiltalen sammenholdes med "de i loven beskrevne kjennemerker". Det ville nemlig da bli åpenbart at det påklagede forhold og § 86 i k k e hadde noe med hinannen å f gjøre. Dette var det store dilemma for forfatteren av tiltalebeslutningen. Men lovens krav vek for den oppiskede opinionen. Jeg skal ta et par eksempler av Øvergaards eksempler på disse sentrale mangler i denne tilnærming i dommens sentrum.

Det heter i Eidsivatingss dom, HR.utdr.s. 40: "4. I februar ble ekspedisjonssjef Feylings nazistisk betonte katekismusforklaring godkjent av departementet som lærebok med forbigåelse av de lovbestemte instanser, samtidig som departementet trakk tilbake godkjenningen av nye opplag av en rekke meget brukte religiøse lærebøker... 19. Ved Kirkedepartementets rundskriv av 11. september 1941 søktes prestene påvirket av departementet til å gå inn for kampen mot "bolsjevismen" ved å undertegne "Opprop til det norske folk." Det var som kjent ingen allianse mellom "bolsjevismen" og den norske asylregjering i London, rent bortsett fra at den sovjetrussiske regjering visstnokk ikke anerkjendte Londonregjeringen.

"11. Høsten s.å. (1941) fratok Kirkedepartementet biskoppene deres rett til å konstituere prester under ledighet og til å ansette hjelpeprester. 12. I november 1941 forsøkte Kirkedeptet å påtvinge Oslo bispekontor nazistisk prest som kontorfullmektig.

"17 . Etter prestenes embetsnedleggelse i april 1942 ble flere av dem avhentet av statspolitiet og avhørt. Omtrent samtidig (7-8) april ble 5 av "Kristent Samråd"s 7 medlemmer arrestert og satt inn på Bredtvedt." "Zvergaard:" Forsåvidt angår pkt. 17 bemerkes at dette intet inneholder om en HANDLING fra TILTALTES side. Det er altså direkte i strid med strpl.§ 286."

Om ~~FORHØR~~ denne dom skriver Skancke 12. mai 1947 til Høyesteretts kjøremålsutvalg: "Lagmannsretten har funnet mig skyldig i dette punkt "slik som de er beskrevet i tiltalebesl." I retten foregikk følgende: Da man kom til behandling av dette pkt. måtte aktor lete i sine dok. etter de tilhørende papirer. Han fant dem ikke i farten, og ga uttrykk for det - hvorpå lagmannen bemerket: "Vi får gå videre, så får vi komme tilbake til dette når De har funnet dok." Derpå gikk forh. videre - uten at man kom tilbake til det nevnte punkt.... Ihvertfall husker min forsvarer og jeg tydelig dette, hvorfor jeg vil påberope mig som ~~nytt~~ NYTT BEVIS : 1. Vitneprov fra h.r.adv. C.A. Torstensen, Oslo. 2. Min partsforklaring.- Bortsett fra den saksbeh.-feil som her foreligger må det telle enn mer at jeg ikke er skyldig i dette pkt. Forh. var mig helt ukjent inntil jeg så det i tilt.besl. På dette pkt. er jeg følgelig blitt dømt uten at det har vært ført noe bevis (som påstås ikke å eksistere) og uten at jeg har forklart mig - i det hele uten at forh. har vært behandlet i retten."

Skanke:" Hvorledes man enn vil bedømme dette forh. i relasjon til gjenoptagelsesbetingelsene i strpl. § 414, bør det lede til GJENOPTAKELSE." Men det var som det var lakt ett jerlakk over Skanckes og Øvergaards innsigelser. Skanckes skjebne var avgjort bak lukkede dører. Rettsfornektelsens svarte klede stengte den ulykk lige ute fra folkets medviten... Råskapen fra en for sitt forhold under okkupasjonen nervøs presse skal det gis noen eksempler på...

68-69) funnet skyldig i dette forhold, til tross for at det ikke inneholder noe om en HANDLING fra tilt.s side, men utelukkende er

en FORTELLING om en episode under okkupasjonen.- Lagmannsrettens dom er overhode sin egen beh. av de enk. poster MEGET MANGELFULL og i opplagt strid med prinsippene i straffepr.l. §§ 342 og 344. Noen beskrivelse av "g j e r n i n g e n" finnes overhode ikke, og den skal foreligge også etter strpl. § 375.- Men etter dommen er vi nødt til å underforstå at Skancke skulle ha hatt noe med avhenting av endel prester (hvilke?) og arr. av 5 av "Kristent Samråds" 7 medlemmer å gjøre. Hvorledes Skanckes befatning hermed antas å være, opplyser dommen intet om.- Om "behandlingen" av dette pkt. henv. jeg til S.s bemerkn. i ovennevnte tillegg av 12-5-1947.- Jeg henviser til skriftvekselen mellom adv. Annæus Schjødt og meg (bil. 1 og 2 hermed.) Aktor skriver 5.8.47 til Ø.bl.a.: "Jeg kan ikke huske den episode De nevner om beh. av tiltalens pkt.17 vedk. kirken, men kan på den annen side selvsagt ikke benekte at en slik episode kan ha funnet sted... Forøvrig tror jeg ikke det er tvil om den fremst. som er gitt i vedk. pkt. i tiltalen er korrekt, og jeg tror De vil kunne finne det bekreftet ved uttalelser i sokneprest CHRISTIES bok."

Øvergård fortsetter i sitt store, dyptpløyende skrift av 26.4. 1948, som Eidsivating lot ligge udrøftet og tilsidesatt for ettertidens dom: "I anledn. av adv. Schødts sluttbem. om sokneprest Christies bok ("Den norske kirke i kamp") bemerkes at intet av denne bok ifl. retsboken er dok., men det finnes riktignok heller intet i denne bok som kan brukes som bevis for at Skancke hadde hatt noen befatning med de i pkt.17 omhandlede forhold. Derimot tør det hende at aktor har hentet sin lille fortelling i nevnte pkt 17 fra Christies bok s. 171, man kjenner igjen uttrykkene derfra." 7. hevder at aktor "bare har plukket ut en historisk fortelling ell. episode, og puttet denne helt uvedk. ting inn i en tiltalebesl. mot en bestemt person uten å forsøke å holde sig til forskr. i strpl. § 286, 2. ledd."

"Det står i C.s bok s.171, at man, når prof. Hallesby og Ludvig Hope ikke ble arrestert "kunde spore Kirkedeprets finger i dette. Det vilde ikke utfordre legfolket." Slike løse spekulasjoner kan man imidlertid ikke bygge noe på i en rettssak.. 2. anfører at fhv. domprost Johs. H y g e n forklarte under bevisoptaket hvem det var som gjennomførte arrestasjonen av de 5 medl. Han hadde "aldri hørt nevne at Skancke skulde hatt noe med det å gjøre." Jfr. også R.W. Krantz's prov.

I denne gjennomgåelse av dødsdommen legger jeg stor vekt på de følgende bem. av adv. Øvergaard: "Jeg henviser om betydningen av den rettergangsforsømmelse som her er foregått, til min skr. til lagmannsretten av 27/7 47 avsn. II som i enhver hens. fastholdes. Det er ikke urimelig å trekke slutninger fra sakens behandl. for dette pkts. vedk. til dens behandling OVERHODE. Tiltaltes interesse er i høy grad forsømt og det er dog også en offentlig interesse, ikke alene at en uskyldig ikke dømmes, men også at en i noen henseende tiltalt ikke dømmes, når hans forsvar er handicappet ved MANGLENDE BEVISOPPGAVER, og ved UTILSTREKKELIG beskrivelse av de handlinger man vil ha ham dømt for. Tiltaltes tarv kan i så henseende ikke sees å være varetatt av retten."